

Türkiye’de E-Devlet Uygulamaları-I

Genel Değerlendirme

e-Devlet aşamalar halinde gelişmiştir. Birinci aşamada (1996-2000) akademisyenler, sivil toplum kuruluşları, işletmeler ve kamu kesiminin katkılarıyla, stratejilerin geliştirilmesi üzerinde odaklanılmıştır. İkinci aşamada (2000-2002) e-devleti hayata geçirmek için gereken hususlar planlanmıştır. Şimdiki aşamada ise e-devletin bir araç olarak kullanılması suretiyle kamu yönetiminin modernizasyonu üzerinde odaklanılmaktadır.

Türkiye’de e-devletin birçok itici gücü vardır. Başlıca itici güçler kamu yönetiminin modernizasyonu ve bilgi toplumunun teşvik edilmesidir. Diğer itici güçler arasında özel sektörün rekabetçiliğinin artırılması ve vatandaşlarının yaşam kalitesinin yükseltilmesi yer almaktadır.

Türkiye 2002’den bu yana e-devletin uygulanmasında ilerleme kaydetmiştir. Bu, e-devlet gündeminin bilgi sağlama yoluyla şeffaflığı artırmayı amaçlayan bir yaklaşımla birlikte üst seviyede siyasi olarak yönlendirilmesi ve önemli nakit akımlarını kontrol altına almayı sağlayan vergi tahsilatı, gümrükler ve sosyal güvenlik primleri gibi yüksek hacimli ve yüksek değerli projelere yatırım yapılmasının sonucudur.

Türkiye’deki e-devlet uygulaması ülkenin büyüklüğü, merkezi yönetim yapısı, e-devletin amaçları ve itici güçleri gibi birçok etken tarafından şekillendirilmektedir.

E-Devletin Gelişimi

Bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) Türkiye’de kamu yönetiminin modernizasyonunda uzun süredir önemli bir araçtır. e-Devletin gelişimi, farklı aşamalar izlemiştir. 1970 ve 1980’lerde çalışmalar vergi ve nüfus işlemleri gibi bazı fonksiyonların arka ofis uygulamalarının otomasyonu üzerinde yoğunlaşmıştır. Daha sonra, 1990’larda bilgi toplumu ve bilgiye dayalı ekonomiyi gerçekleştirmeye yönelik çalışmalara hız verildiği göze çarpmaktadır. Bu dönemde, Türkiye’nin rekabetçiliğini artırmaya yönelik olarak bilgi toplumunun teşvik edilmesi, emek yoğun üretimden yüksek katma değerli üretime ve düşük maliyetli işgücü yapısından bilgi tabanlı bir ekonomide yüksek eğitilmiş işgücüne geçiş vurgulanmıştır. Yenilikçilik, bilim ve teknoloji ve Türkiye’nin BİT etkinliklerinin geliştirilmesi üzerinde yoğunlaşan bu ikinci aşamada akademisyenler, sivil toplum kuruluşları, işletmeler ve kamu kesiminin önemli katkıları olmuştur.

Üçüncü aşama (2000-2002) e-devleti uygulamaya yönelik planların geliştirilmesinden oluşmaktadır. Ancak, siyasal istikrarsızlık nedeniyle uygulama imkanı çok fazla olmamıştır. 1990’ların sonları ve 2000’lerin başı uzun vadeli planlar ve yatırımlar açısından elverişli bir dönem olmamıştır. Azınlık hükümetleri birbirini izlemiş, enflasyon yüksek seyretmiş ve ekonomide gerileme

yaşanmıştır. Hükümet, bilgi toplumuna yönelik çalışmaları ve planları teşvik etmesine rağmen, siyasal ve ekonomik istikrarsızlık uygulamayı büyük ölçüde engellemiştir.

2002 yılı sonunda işbaşına gelen reformcu Hükümet kamu yönetiminin e-devlet yoluyla modernizasyonunu gündemine almıştır. Bu hususta üst düzey siyasi liderlik sağlanmış; Başbakan Yardımcısı, Ulaştırma Bakanı ve Sanayi ve Ticaret Bakanı ile birlikte, e-devletin uygulanması ile görevlendirilerek e-devlet vizyonu ve stratejilerini ortaya koyan İcra Kurulu oluşturulmuştur. Kurulun sekreteryaya hizmetlerini, e-devlet girişimlerinde yatırımları inceleyerek e-devlet stratejisini uygulayan Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) üstlenmiştir. DPT'nin stratejisi ortak veritabanları, yüksek hacimli/yüksek değerli e-hizmetler (esas olarak vergi tahsilatı ve sosyal güvenlik ödemeleri ile sosyal güvenlik, sağlık ve emeklilik yardımlarının dağıtımı gibi büyük nakit akımlarını kontrole yönelik hizmetler), sektörel projeler (örneğin e-adalet ve e-sağlık), ortak hizmetler (e-ihale), sektörel dönüşüm (e-öğrenim) ve sınır geçişleri (gümrük ve ticaret) gibi sınırlı sayıda büyük girişim üzerinde yoğunlaşmıştır.

Bu gündem, 2003-2004 için Kısa Dönem Eylem Planına (KDEP) ve onu izleyen 2005 Eylem Planına dönüştürülmüştür. Bu planlar, teknik ve hukuki altyapı oluşturmak, BIT becerilerini geliştirmek, e-hizmetleri uygulamak ve e-öğrenim, e-sağlık ve e-ticaret gibi sektörel faaliyetleri ele almak için bir dizi ulusal düzeyde girişimi içermiştir.

Türkiye 2003-2006 dönemindeki başlangıç aşamasında başarılı olmuştur. Başarıyla birlikte yeni güçlükler ortaya çıkmıştır. Bu durum, kamu kesimi açısından, kritik yatırımlar üzerinde odaklanmaya devam etmenin, yatırımlara yönlendirecek bir kurumsal mimari geliştirmenin ve veri ve hizmetlerin paylaşımına yönelik kapasite geliştirmenin önemine işaret etmektedir. Yatırımların, yatırımın geri dönüşünü sağlayacak ve getirisi düşük bağımsız bilgi sistemleri ve hizmetlerinin geliştirilmesini engelleyecek şekilde akıllıca yapılmasını sağlamak üzere, bakanlıklarda ve kuruluşlarda kapasite geliştirilmesi diğer bir güçlüktür.